

Лісовий вісник Житомирщини

№2 (13) 2012

Майстер лісу
Тригирського
лісництва
Житомирського
держлісгоспу
Олександр
Харитончук

Шановні працівники лісового господарства України, колеги!

Прийміть найщиріші вітання з нагоди нашого професійного свята – Дня працівника лісу!

Для України неповторна краса лісів – є найдорожчим скарбом. Ліс – не тільки унікальний і безцінний дарунок природи, прикраса рідної землі, а й запорука нашої екологічної безпеки, основа економічної стабільності країни.

Саме від професійної, невтомної та самовідданої праці працівників лісового господарства залежить збереження зеленого багатства, його відновлення та ефективне використання нашою державою.

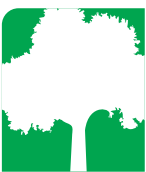
Я гордий тим, що маю можливість працювати з вами, спільно впроваджувати новітні технології в лісове господарство, залучати світовий досвід, ефективно використовувати багатий потенціал лісового господарства України.

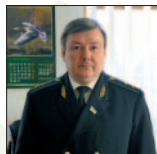
Від щирого серця висловлюю вам слова безмежної вдячності й пошани за вашу невтомну, красиву та корисну працю.

Бажаю, щоб добробут та щастя сповнили ваші оселі, міцного здоров'я, благополуччя та віри вам і вашим рідним.

З безмежною повагою,
Голова Держлісагентства України

Віктор Сівець

Найціннішим є те, що ми - Колектив

4

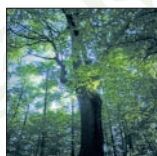
Інтерв'ю начальника обласного управління лісового
та мисливського господарства Володимира Ткачука

Наша спільна дорога

7

Народний депутат України Віталій Журавський профінансував
будівництво доріг у чотирьох держлісгоспах області

Білокоровицькому держлісгоспу – 60!

8

Терпіння і труд

9

Звання «Заслужений лісівник України» присвоєно
помічнику лісничого Богунського лісництва
ДП «Житомирське лісове господарство» Світлані Логвинюк

На першій сторінці цього випуску – *кращий майстер лісу Тригірського лісництва Житомирського держлісгоспу Олександр Харитончук.*

На останній сторінці – *вхід до нового рекреаційного майданчика «Діброва», створеного в цьому лісництві.*

Віру в яке багатство сповідують трудівники Тригірського лісництва? Про це – розповідь
«Історія одного скарбу» на стор. 10 - 11

Колег з усієї України зацікавив наш досвід

12

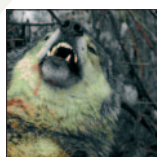
На Житомирщині відбулася нарада головних лісничих обласних
управлінь лісового та мисливського господарства України

Адвентивні види – серйозна загроза

14

Науковці – про шкодочинні рослини, перенесені в наші ліси здалеку

Вовк як привід учитися діалогу

17

Думка теріолога щодо пропозиції ряду спеціалістів
вивести вовка з переліку «шкідливих» видів

Ні пуху. Ні пера. Але обачності

20

Спеціаліст – про уроки попередніх сезонів полювання на пернату
дичину та про запоруку успішності цього річного сезону

НАЙЦІННІШИМ Є ТЕ, ЩО МИ — КОЛЕКТИВ

Напередодні професійного свята працівників лісу «Лісовий вісник Житомирщини» звернувся до начальника обласного управління лісового та мисливського господарства Володимира Ткачука з проханням проаналізувати результати діяльності очолюваного колективу, назвати джерела, з яких колектив черпає сили для успішної роботи, розповісти про те, на які життєві цінності і моральні авторитети опирається.

- Володимире Іллічу, День працівника лісу – свято багатотисячного колективу лісівників області. Яким він є, цей колектив, зростає чи зменшується і які маємо результати?

- Наше управління нині об'єднує _____ лісівників. Але я

не назвав би цей показник вичерпним. Упродовж останніх років у наших підприємствах проведено оптимізацію чисельності працюючих. Проте це зовсім не означає, що в результаті скорочення частина наших працівників стали безробітними. Нині з виконання деяких видів робіт

нашим лісгоспам надають послуги приватні підприємці, до яких і перейшли працювати вивільнені працівники. Що це нам дало? Це дозволило нам значно зменшити затратну частину, ефективніше використовувати трудові ресурси, економічно обґрунтовано організувати ведення господарства.

Щороку лісівники області створюють 5-6 гектарів лісу. Могли б садити значно більше, але, на жаль, не маємо вільних земель. Рік у рік збільшується обсяг реалізованої нами продукції, і що особливо важливо, цей ріст відбувається не за рахунок збільшення площ зрубів, а завдяки поглибленню переробки деревини, випуску нових видів продукції. Такого результату держлісгоспам вдається досягати завдяки створенню досить потужної і, головне, високоефективної лісопереробної бази, де використовується найсучасніше обладнання. Нинішнього року на підприємствах управління працює 14 цехів переробки, де цього року планується виготовити продукції на 170 мільйонів гривень – майже на 11 мільйонів гривень або на 7% більше, ніж торік.

- Які ж риси очолюваного Вами колективу вирішальним чином впливають на успішну роботу?

- Мабуть, основним і найціннішим є те, що ми справді є колективом. Міцним, дружним, який має спільну мету, де кожен готовий прийти на допомогу, підставити плече. Де вміють порадіти за успіхи колеги, підтримати, якщо необхідно, чи вказати на недоліки. І це не просто гарні слова. У нас це за правило: якщо десь виникла пожежа – допома-

гати в гасінні кидаються всі сусідні лісгоспи, підприємства діляться одне з одним насінням, саджанцями, допомагають одне одному в будівництві, надають допомогу на лікування, якщо у когось виникла така необхідність.

- Щоб закріпилася така практика, склалася в традицію, потрібні роки й роки, а то й десятиліття...

- Важко сказати, чи має ще якась професія стільки династій, як лісівника. Мабуть тому, що робота у лісівника не завершується із закінченням робочого дня. Пам'ятати про професійні обов'язки доводиться цілодобово. Тому й не дивно, що діти вже з раннього віку разом з батьками садять, доглядають, охороняють... І коли виростають – уже не бачать для себе іншого шляху як лісівничий. У нас фактично в кожному підприємстві є славні династії з трьох, чотирьох, п'яти і навіть більше поколінь, які є взірцем працьовитості, порядності, людяності. Щире спасибі їм за роботу.

- Від чого, на Ваш погляд, найбільше залежить спрямованість колективу на високорезультативну роботу?

- Тут насамперед слід виділити організаційний фактор. Звісно, що в першу чергу це залежить від

керівника. Якщо він сформує, як тепер кажуть, команду грамотних, відповідальних спеціалістів, які вболівають за справу, якщо зуміє організувати їх роботу, якщо керівник далекоглядний та вміє бачити перспективу та ще до того ж гарний господар – у цьому підприємстві буде лад у всьому.

Достатньо успішна діяльність Городницького лісгоспу не в останню чергу залежить від вміння його керівника Віктора Мельника бачити і близьку і далеку перспективу, швидко і вміло реагувати на проблеми сьогодення, розставляти пріоритети та спрямовувати всі сили на вирішення першочергових завдань. В результаті – і ліс доглянутий, і працівники мають достойну заробітну плату. Солідний досвід, діловий підхід та прорахунок можливого економічного ефекту – ці риси керівника Новоград-Волинського лісгоспу Степана Нусбаума відіграють не останню роль у тому, що це підприємство є одним з найкращих в державі.

Ми маємо міцну команду лісничих, які намагаються йти в ногу з часом, упроваджують у виробництво нові технології, не бояться експериментувати, по діловому та відповідально ведуть господарювання.

Молодшим колегам можна багато чому навчитися в лісного Баранівського лісництва Василя

Присяжнюка, в лісного Курчицького лісництва Новоград-Волинського лісгоспу Сергія Захарчука, в лісного Любарського лісництва Бердичівського лісгоспу Василя Лановюка. Гарні результати роботи мають і Юрій Целованський, лісничий Поташнянського лісництва Радомишльського лісгоспу, Валерій Ішук, лісничий Тригірського лісництва Житомирського лісгоспу, Сергій Авраменко, лісничий Дубовецького лісництва Коростишівського лісгоспу. Цей перелік можна продовжувати й продовжувати.

Проте хочу підкреслити: важливою є роль кожної ланки працівників лісгосподарського комплексу. І успіх залежить від злагодженої роботи всього колективу.

- Але ж, щоб стати справжнім лісівником, мабуть, мало просто мати професійні та господарські знання?

- Професію лісівника обирають люди, які мають до цієї справи особливе покликання. Справжніми ж лісівниками стають лише ті, хто не боїться труднощів, хто вміє бути мужнім та мудрим, високоморальним та самовідданим. Якщо людина в свою працю вкладає душу, якщо трудиться не лише тому, що треба, а тому що прагне зробити нашу землю кращою, державу багат-

шою – то результати неодмінно будуть. І варто сказати, що таких у нас немало: від керівника підприємства до майстра лісу. Не секрет, що саме від майстрів лісу безпосередньо залежить і якість створення лісів і збереження насаджень від пожеж та лісопорушень. Олександр Бабенко з Городницького лісгоспу Микола Гримашевич зі Словечанського лісогосподарських підприємств своєю щоденною працею доводять, що вони, як кажуть, на своєму місці.

- З якими новими викликами нашого часу повинні бути готові справлятися працівники лісу?

- Лісівники повинні уміти справлятися з будь-якими викликами. У нашій роботі не може бути якоїсь перерви: рік у рік ми маємо садити ліс, доглядати за ним, день у день маємо оберігати його – бо без нього не буде й життя. Якою б складною не була економічна ситуація в країні чи в світі – ми маємо будь-що забезпечити стабільну роботу наших підприємств: щоб росли ліси, щоб слачувалися податки в бюджети, щоб люди мали роботу і отримували за неї відповідну платню.

Підприємства постійно оновлюють асортимент декоративних рослин, які використовуються і

для власних потреб, а також дають додатковий прибуток від реалізації іншим споживачам. Цієї весни в лісгоспах створено додатково плантації новорічних ялин. Ми постійно впроваджуємо новітні технології у виробництво, які дають певний економічний ефект та дозволяють якісніше проводити лісогосподарські роботи.

Щоб мати гарний садивний матеріал, який добре приживлюється, ми запланували створення сучасних базисних розсадників у державних підприємствах „Білокоровицьке ЛГ” та „Малинське ЛГ, де буде вирощуватися декоративний садивний матеріал із закритою кореневою системою.

При фактично стабільних обсягах заготівлі деревини ми постійно нарощуємо глибину її переробки, що дозволяє досягати однієї із найвищих для вітчизняної лісової галузі рентабельності.

У нинішньому році ми провели інвентаризацію парку деревообробного обладнання і, виходячи з наявної сировинної та технічної бази, визначили асортимент випуску продукції переробки для кожного підрозділу. Особлива увага приділяється виготовленню сухої продукції, яка користується попитом на внутрішньому ринку.

Впродовж останніх років ми активно будемо лісові дороги.

Адже повноцінний розвиток лісової галузі неможливий без розбудови лісової інфраструктури. Крім того, ми будемо лісові дороги з урахуванням світового досвіду облаштування навантажувальних майданчиків, проміжних доріг, місць розвороту сучасного великовантажного автотранспорту та забезпечення виходу кожної лісової дороги до автотрас загального користування.

Іншими словами, використовуємо всі можливості для забезпечення сталого розвитку лісового господарства області.

Результатом нашої роботи є те, що площа лісів на Житомирщині збільшується, а їх вікова і якісна структура покращується. Зокрема, за два останні десятиріччя запас деревостанів зріс з 124,5 до 156 мільйонів кубічних метрів, або на 25%. Отож, лісівникам області перед нащадками соромно не буде.

У переддень професійного свята щиро вітаю всі трудові колективи лісівників. Нехай цей чудовий осінній день, як і решта днів, буде наповнений гідним визнанням професійного внеску кожного працівника в загальнодержавну справу. Нехай мир і достаток панують у кожному домі. Міцного здоров'я всім та гарного святкового настрою.

НАША СПІЛЬНА ДОРОГА

Народний депутат України Віталій Журавський зробив свій внесок у розвиток лісівництва в області – передав із власних доходів 1 мільйон гривень на будівництво лісових доріг у Коростишівському, Малинському, Народицькому та Радомишльському районах. Недавно він побував у Малинському держлісгоспі та Народицькому спецлісгоспі, щоб переконатися в ефективному використанні виділених коштів.

- Чому моє благодійництво поширюється саме на ліс? Я високо ціную його оздоровчу роль, закликаю всіх, хто має гроші, вкладати в ліс.

На час інспекційної поїздки В.С.Журавського в Любовицьке лісництво державного підприємства «Малинське лісове господарство» запроектовану тут дорогу вже було збудовано на 80%. А загальна її протяжність становитиме 2,7 кілометра. Далеко не в кожному населеному пункті є нині настільки добросовісно впорядкований шлях. Маючи достатнє фінансування, постаралося ТОВ «Агрошляхбудсервіс». Тут і добре утримане полотно, і залізобетонні перепускні труби, і дев'ять роз'їздів.

Під час зустрічей депутата з місцевими жителями кожен наголошував на тих перевагах, які саме йому відкриє майбутня дорога. Директор держлісгоспу Василь Приходько підкреслював її господарське значення, адже в цьому напрямку зосереджено значні обсяги стиглих та пристигаючих насаджень. Селянку із Заруддя Лідію Дмитренко приваблює те, що ця дорога з'єднує Житомирську і Київську області. Майстру лісу Ярославу Криволапу відтепер набагато легше і зручніше добиратися на роботу.

У Закусилівському лісництві державного підприємства «Народицький сцелісгосп» підрядник Житомирське ШБУ №35 дорогу практично вже збудувало. Протяжність її лише 1,3 кілометра, але вартість сягає третини від загальної суми, виділеної В. Журавським. Прокладати шляхи у цій зоні – справа не з простих. Директор лісгоспу Руслан Бондарчук тепер, коли основні робочі моменти вже позаду, висловлює своє задоволення тим, що створення дороги відбувалося за суворого дотримання технологічних вимог.

Зрозуміло, що професіоналів цікавлять, насамперед, економічна та протипожежна складові. А от їхнім землякам збудована лісівниками дорога «зменшить відстань» між селами Закусили і Розсохівське в п'ять разів – їхатимуть тепер у справах чи в гості не 35 кілометрів манівцями, а 7 кілометрів шляхом із твердим покриттям.

Заступник начальника обласного управління лісового та мисливського господарства Микола Бігула, який супроводжував народ-

ного депутата в цій поїздки, подякував Віталію Журавському за співпрацю. Вона, до речі, не обмежується лише цією акцією, а налагоджена і в інших сферах, зокрема, в організації культурного та

спортивного дозвілля. Сам же Віталій Журавський свої багаті враження того дня підсумував містким висновком:

- Будуємо нові дороги – будуємо нове життя.

Галина ПАЛИВОДА

Корисно знати

Загальна кількість біологічних видів, поширених на нашій планеті, оцінюється вченими у 8,7 мільйона, а класифіковано на сьогодні не більше 20% з них. Причому якщо кількість описаних наземних рослин досягає 72% від максимуму, то у наземних тварин цей показник становить 12%, у грибів – 7%.

БІЛОКОРОВИЦЬКОМУ ДЕРЖЛІСГОСПУ – 60!

30 червня 1952 року створено Білокоровицький лісгосп.

Сьогодні до складу ДП «Білокоровицьке лісове господарство» входять такі структурні підрозділи: Білокоровицьке, Жубровицьке, Замисловицьке, Зубковицьке, Озерянське, Поясківське, Радовельське, Тепницьке лісництва, три нижні склади, транспортний цех.

Лісгосп розташований на північному заході Житомирщини, на площі 59859 гектарів, 87% з них вкрито лісом. Господарювати доводиться на вологих ґрунтах. Чверть вкритих лісовою рослинністю земель – надмірного зволоження. Але й за таких умов наш колектив успішно справляється з головним завданням лісівників – вирощуванням лісу. Зокрема, щороку лісовідновлення здійснюємо на площі 360-

380 гектарів, використовуючи такі цінні породи як сосна, дуб.

На землях лісгоспу створено 11 об'єктів природно-заповідного фонду. Серед них – заказники загальнодержавного значення «Поясківське», «Плотницьке». А заказник «Камінне село» став відомим чи не кожному українцю.

Упродовж трудової біографії лісгоспу його роботою керували високоосвічені, енергійні спеціалісти. Кожен вніс свою частку в розвиток підприємства. Нині колектив очолює Юрій Шевчук. Вимогливий. Його відданість лісовій справі і власний приклад у роботі працюють на згуртування колективу. А отже – і на підвищення загальних показників, і на добробут кожного нашого лісника. Ми активно використовуємо нові резерви, які дозво-

ляють бути на рівні сьогоденних вимог, – будівництво нових доріг, використання нових технологій, придбання сучасної техніки.

Щороку ремонтуються і осучаснюються контори лісництв. Для трудівників держлісгоспу працюють дві їдальні, магазин. Є добрі умови для занять спортом – білокоровицькі лісівники незмінно виборюють призові місця на обласних змаганнях.

Неможливо перелічити імена всіх тих, хто упродовж цих шести десятиліть своєю самовідданою працею започатковував і розвивав кращі традиції Білокоровицького держлісгоспу. Всім їм – велика вдячність!

*Олександр ТАРАКАНЕЦЬ,
головний лісничий,
Микола КОНОНЧУК,
голова профкому ДП «Білокоровицьке лісове господарство»*

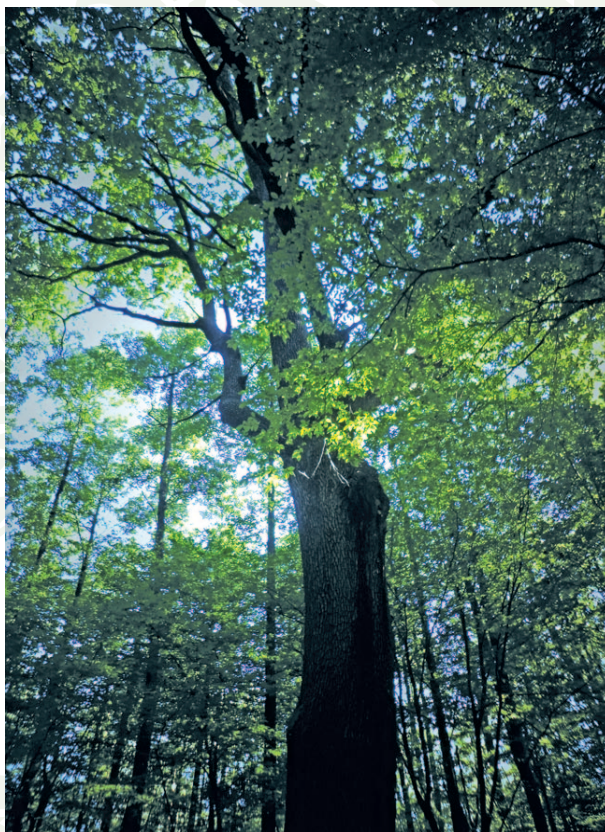
РАДОМИШЛЬСЬКІ ВЕЛЕТНІ

Ось вже п'яте століття височать дуби на землях нинішнього Потапнянського лісництва ДП «Радомишльське лісомисливське господарство». Багато побачили на своєму віку ці два патріархи (а дубам по 450 років). Їхні верхівки сягають у небо майже на 35 метрів. Діаметр стовбурів перевищує 120 сантиметрів. Щоб зберегти цих довгожителів, у 1964 році було створено державний ботанічний пам'ятник природи місцевого значення «Окремі дуби черешчаті».

Наші предки-древляни особливо шанували довговічних велетнів-дубів. Дуб вважають Світовим Деревом, від якого почалося все живе на Землі. Для наших пращурів він став символом Роду, Перуна, Сонця. Дуб споконвіку був оберегом козаків. Тому радомишлянам імponує легенда, що під цими дубами відпочивав Богдан Хмельницький.

Дуб – символ мужності, чоловічого начала, витривалості, довголіття, здоров'я, родючості, шляхетності, вірності. Тому саме до цих велетнів нині приходять молодята – щоб проїнятися їх силою, мудрістю.

Оксана ЛИСАК

Почесного звання «Заслужений лісівник України» удостоєно помічника лісничого Богунського лісництва ДП «Житомирське лісове господарство» Світлану Логвинюк.

Упродовж 15 років, відколи на цій посаді, вона неодмінно демонструвала добросовісність, дисциплінованість і вміння забезпечити виконання всіх поставлених завдань. Так сказано в офіційному документі – характеристиці. А як воно в реальних буднях: жінці – в лісі, в багатогектарній «парафії», в чоловічому трудовому колективі...

ТЕРПІННЯ І ТРУД

На підході до приміщення Богунського лісництва – акуратні газони з квітами, декоративними кущами, котрі оточують звітрілі кам'яні брили. Згадалося про японську традицію: у їхніх мініатюрних садах присутність каменя – обов'язкова. Інакше то не сад, а просто територія з насадженнями. Чому? Якщо не заглиблюватись у їхню оригінальну, багатогранну філософію, то камінь – це об'єкт для виховання терпіння. У житті треба навчитися такому терпінню, щоб споглядаючи камінь, побачити як він росте.

Про терпіння не раз ішлося й у нашій розмові зі Світланю Миколаївною. Воно треба, коли обдумуєш, як поставити завдання перед підлеглими – має звучати переконливо навіть без специфічного чоловічого жаргону. Воно треба у спілкуванні з городянами, які люблять відпочивати в лісі, але не завжди пам'ятають про свій обов'язок перед ним. Воно треба у зважуванні кожного рішення – щоб і заслужити славу спеціаліста, який вміє оперативно справлятися з проблемами, щоб і багаторічну професійну дорогу пройти не спотикаючись.

Свого часу новачка Світлану Логвинюк лісничий цього лісництва, трудівник із 40-річним стажем Віталій Володимирович Литвиненко учив так: хочеш прижитися – не чекай поблажок, не просто роздавай вказівки, а ставай поруч і роби все, що в силах твоїх.

Вирощування лісових культур, захист їх від пожеж, шкідників та хвороб, рубки формування та оздоровлення, безліч інших лісгосподарських клопотів – усе це в обов'язках Світлани Миколаївни без знижок на статі. Але найприємніше, облюбване нею чисто по-жіночому, заняття – вирощування садивного матеріалу. Зокрема, колись дуб тут починала вирощувати на 2 сотках, а нині розсадник упр'ятеро більший. Цього року по-новому почали вирощувати сіянці сосни – вперше заклали два короби.

А про жіночу статі Логвинюк у лісництві таки згадали. Коли поставило питання кому організовувати й координувати роботу шкільного лісництва – то кому ж виховувати юнь, якщо не жінці. Вона й справді дуже емоційна у ставленні до своїх школярів – у таких неповторних подробицях розповідає про те, як змінюється скептична молода

міська поросль від спілкування з природою. А дехто з них назавжди пов'язує свою долю з лісом. От і інженер лісового господарства держлісгоспу Артем Яременко – колишній член шкільного лісництва.

Про терпіння згадали ми під час розмови і в зв'язку з сімейними справами. Це ж, здається, так боязко і самотньо – роками жити на лісовому кордоні. Тільки й спілкування – чоловік, двійко доньок. І велике господарство, звичайно. Хоча Світлана каже, що їй і там було комфортно. «Мій батько працював у лісі (до речі, вона одна з багатьох братів-сестер у їхній сім'ї пішла його стопами), мій чоловік лісівник, я лісівник. Усе мені близьке і миле».

Вона взагалі дуже жіночна при всіх своїх обов'язках, які не кожному чоловіку під силу. Помічник лісничого Світлана Логвинюк дуже любить осінній ліс, щоб у рідкісні хвилини пройтися неспішно і щоб під ногами шаруділо листя. І ніби на роботі їй лісу мало – попросила доньку, юну художницю, щоб намалювала ліс, і щоб велика картина з різнокольоровим осіннім листям прикрасила їх родинну вітальню.

Галина ПАЛИВОДА

ІСТОРІЯ ОДНОГО СКАРБУ

Минулого року працівник Тригірського лісництва, готуючи нову ділянку під садіння лісу, знайшов горщик зі старовинними монетами. Не дивина. Адже у цих казковій краси місцях немало решток давніх, віджилих своє, поселень. Відомо про це багатьом і селянам, і городянам, тим паче, що ось він – багатотисячний обласний центр під боком. «Джентльменів удачі» так надихнула знахідка лісівника, що на тій ділянці сплюндрували значну частину свіжих насаджень, риючи ями та рівчакі у пошуках свого щастя.

Отакі вони, «принади» приміського лісництва.

На території Тригірського лісництва (6606,5 га) діють сім сільських рад, об'єднуючи десятки сучасних поселень; несуть свої води дві ріки – Тетерів і Бобрівка – отже присутня безліч відпочиваючих на їх берегах; працюють два санаторії;

є унікальні скелі, які постійно приваблюють скелелазів не лише з України; організовуються щорічні фестивалі барабанників і шанувальників авторської пісні... Двох останніх з цього переліку працівники лісництва хвалять найбільше. Бо поступово знайшли з цими любителями природи спільну мову. Відтак, якими б не були багатолюдними їхні зібрання, а післясвяткові галявини завжди чисті.

- Сміття – загальнодержавна проблема, - чи то зі спокійною мудрістю, чи то приречено повторюють члени трудового колективу. І те, що ця проблема вирізняється як особлива, можна зрозуміти. Бо, по суті, вони несуть подвійне навантаження: постійне прибирання лісу і професійний догляд за ним. Краще було б, звичайно, подвоювати енергію витратити на розвиток лісу.

При всіх цих проблемах трудовий колектив успішно справляється

із завданнями, які ставить перед ним ДП «Житомирське лісове господарство». А, можливо, саме ці проблеми спонукають тригірських лісівників не просто дисципліновано працювати, а й активно прагнути кращого. Своїми силами тут створили три лісові розсадники, де вирощують (і стовідсотково забезпечують себе) такі добротні сіянці сосни звичайної та дуба, яких інші не завжди можуть одержати навіть в контрольованому середовищі, тобто в теплицях. Хтозна, можливо в світлому майбутньому саме ця сильна поросль стане матеріалом для корабельних щогл чи такою ж пам'яткою природи, як нинішня гордість Житомирщини – 600-літні тригірські дуби.

Згадка про історію невинуватка. Нею серйозно цікавиться головний лісничий лісництва Валерій Павлович Ішук. Прослідкував шлях тригірських лісівників

аж до 1840 року. І це не проста цікавість. Він якось ненав'язливо, але так, що його добре розуміють підлеглі, нагадує про зв'язок поколінь. І власним прикладом показує, що слід прислухатися і завжди знаходити раціональне зерно в наполегливих повчаннях колишнього лісничого Петра Олександровича Опанасюка. Що слід цінувати як наставника найстаршого нині працівника в колективі майстра лісу Анатолія Михайловича Кратюка. Що слід не за славу, а насамперед за повагу колег дбати, якщо хочеш надбати добре ім'я в професії, як це вдалося Олександрові Сергійовичу Харитончуку: прийшов у лісництво простим робітником, а нині – кращий майстер лісу.

Головний лісничий вважає: якщо перед очима така естафета, він просто не має права легковажити з новими кадрами. Було таке, що в одне з лісництв майстра не могли добрати півроку. Немало кандидатів «перебрали», поки прийняли на роботу Олександра Курносова. Рік його трудів на посаді засвідчує: ніби не помилились.

35-38 років – такий середній вік працюючих у колективі Тригірського лісництва. Особлива риса кожного з них – здатність розуміти, що він член Колективу.

Колективом відремонтували, осучаснили, довели до рідкісної досконалості контору лісництва.

Колективом недавно створили, без перебільшення, унікальний рекреаційний майданчик. Тут знову ж таки, не можна обійти увагою прагнення до осмислених життя і праці Валерія Павловича Іщука. Вдумливість, широка ерудиція і постійний пошук краси – не таке вже й часте сьогодні поєднання. У великих інтернетівських плаваннях і вивченні нової літератури вималювався в його уяві цей майданчик. Ідею

підтримав і керував її втіленням житель Денишів Микола Іванович

Яценко. Творив – весь колектив. Вийшло – просто диво.

Навіщо стільки душі вкладати в те, що доступно кожному проїжджому? У Валерія Павловича непохитна переконаність: «Чим красивіше зробиш, тим важче буде підняти руку на це можливого варвару».

Ще одна традиційна колективна справа. Щороку всі 18 працівників лісництва приходять на нову ділянку, щоб посадити колективний ліс.

І знову до питання про скарб. Не той, що стараються вихопити у фортуни, та ще й найчастіше – руйнуючи все довкола. А про зусилля жити не одним днем, берегти людяність, створювати довкола себе здоровий простір. Нелегкий такий скарб. Але він справжній.

Галина ПАЛИВОДА

КОЛЕГ З УСІЄЇ УКРАЇНИ ЗАЦІКАВИВ НАШ ДОСВІД

Перший заступник голови Державного агентства лісових ресурсів України Ярослав Макачук провів на Житомирщині семінар-нараду головних лісничих обласних управлінь лісового та мисливського господарства.

Лісівники з усієї України зібралися, щоб обговорити питання застосування новітніх методів вирощування саджанців та догляду за ними.

Володимир Ткачук, начальник Житомирського управління лісового та мисливського господарства, щиро привітав учасників заходу та висловив побажання, щоб упродовж всього дня між колегами тривала ділова та конструктивна розмова, з'явилися нові ідеї та пропозиції.

У Станишівському лісництві Житомирського лісгоспу гості ознайоми-

лися з роботою базового розсадника, який віднедавна став окремою структурною одиницею підприємства. «Ми постійно працюємо над збільшенням асортименту саджанців у розсаднику, - ділиться директор лісгоспу Руслан Карчевський. - На сьогодні маємо майже 100 видів лісових та декоративних рослин. Реалізація декоративних саджанців дає підприємству прибуток, хоча ціни у нас значно нижчі, ніж у приватних підприємств».

Житомиряни ділилися з гостями досвідом вирощування сіянців із закритою кореневою системою. Переваги застосування цього методу очевидні: він дозволяє рослині краще адаптуватися до життя безпосередньо на лісовій ділянці.

У Дубовецькому лісництві Коростишівського лісгоспу щороку вирощується майже півмільйона сіянців лісових

порід. Тут докладають всіх зусиль, щоб мати якісний посадковий матеріал – адже це запорука якості майбутніх лісів. А для збільшення розмаїття видів придбавають посадковий матеріал екзотичних рослин навіть у голландських фірмах.

Гарні напрацювання у питаннях ведення тепличного господарства – й у родинишльських лісівників. Гості мали можливість переконалися в перевагах сучасних методів зрошування, підживлення та регуляції температурного режиму. До того ж спеціальні конструкції їхніх теплиць дозволяють максимально механізувати ручну працю.

В ході семінару його учасникам було продемонстровано і рекреаційні пункти, облаштовані вздовж автомобільних доріг.

Микола Дейсан, заступник голови Житомирської облдержадміністрації, позитивно оцінив ініціативу

житомирських лісівників щодо створення таких зон відпочинку. На їх території – і гойдалки, і альтанки, і місця для вогнища та сміття. Дрова, а також березовий сік, мед та інше можна придбати тут же – у магазинах «Дари лісу».

На лісовій ділянці Поташнянського лісгоспу лісничі ознайомилися з роботою нової лісокультурної техніки, яка випускається місцевим виробником. Ярослав Макачук переконаний, що така техніка значно підвищить ефективність лісокультурного виробництва.

Наталія ХОМИЧ

Нещодавно вальники лісу Житомирського обласного управління лісового та мисливського господарства змагалися за звання «Лісоруб року». В лісовому масиві Городницького держлісгоспу господарі підготували конкурсні майданчики, на яких вальники змогли продемонструвати свою професійну майстерність у звалюванні дерев, обрізуванні гілок, розпилюванні комбінованим різом, в пилянні на точність тощо.

ВИЗНАЧЕНО КРАЩОГО ЛІСОРУБА

Відкриваючи змагання, заступник начальника обласного управління лісового та мисливського господарства Микола Бігула звернув увагу на той факт, що вальник лісу – одна з професій, представники якої найбільше піддаються ризику, а відтак вимагає високої професійної майстерності та бездоганного дотримання правил техніки безпеки. Це традиційне свято-суперництво слугує поширенню кращого досвіду та є своєрідним екзаменом на профпридатність.

Цьогоріч в конкурсі взяли участь 25 вальників, серед них – троє юніорів.

Професійність, вправність, витривалість учасників змагань, їх справжній хист до обраного заняття викликали невідоме захоплення у хлопчаків, які збіглися з навколишніх сіл, щоб повболівати за своїх земляків.

Проте чи не найвидовищнішим став запроваджений в цьому році конкурс «Вальник-митець».

Власне до початку конкурсу ні суддям, ні численним глядачам та вболівальникам навіть не вірилося, що за півгодини звичайні лісоруби із здавалося б, зовсім непотрібних корчів та колод зуміють таке витворити!

Справжнісінька змія із роздвоєним язиком, лісовики, крокодили, їжаки та предмети меблів, створені

лише з допомогою пилки та сокири, цілком достойні того, щоб прикрасити скверик, дитячий майданчик тощо.

Підбиття ж підсумків перегонів сюрпризів не піднесло. Вкотре фаворитами змагань стали Юрій Брожек з Лугинського та Валентин Хоменко зі Словечанського лісгоспів. Третє місце виборов Олександр Куцан з Баранівки. Переможців нагороджено преміями та цінними подарунками.

Наталія ФЕЛІКСОВА

Адвентивні види (рослин) – дикоростучі види, перенесені на нову для них територію (відділену від основного ареалу) в результаті прямої чи опосередкованої дії людини, що прижилися в штучних чи природних ценозах.

АДВЕНТИВНІ ВИДИ – СЕРЬЮЗНА ЗАГРОЗА

Проблема адвентивних видів надзвичайно гостро постала в Європі, в т.ч. в Україні, у другій половині ХХ сторіччя. Нині, за нашими підрахунками, у Житомирській області близько 25% флори судинних рослин є адвентивними, тобто чужорідними, заносними, які походять з інших регіонів світу та які не зустрічалися раніше у рослинних угрупованнях нашої області. Загальна їх кількість в області наближається до 400.

Не оминула ця пошесть і лісове господарство – як галузь, що має справу з найскладнішим типом рослинності світу – лісовими екосистемами. На жаль, нині в Україні взагалі неприпустимо незначна увага приділяється контролю за поширенням та шкодочинністю адвентивних видів рослин. Якщо йдеться про лісове господарство, то мусимо говорити про відсутність структури, яка відповідає б за контроль адвентивних видів у лісових екосистемах України. А дарма. У багатьох країнах Європи такі структури є, і вони ефективно працюють, зберігаючи час, який витрачається на лісовідновлення, кошти і т.д. при лісовирощуванні і лісовідновленні.

Є певні об'єктивні та суб'єктивні причини, які зумовлюють складність боротьби з адвентивними видами у сільському та лісовому господарстві. В першу чергу, це те, що досить часто заносний, адвентивний вид є новим для флори країни, а отже навіть відсутній у списку її флори та, відповідно, у визначниках рослин. Саме тому на стадії первинного заносу у країну, у відповідні екосистеми, які заносний вид «вибирає» відповідно до своїх екологічних особливостей, він досить часто «недобачається» навіть професійними ботаніками, і

стає помітним лише тоді, коли його популяції виростають до більш-менш численних. І це вже значно ускладнює боротьбу з ним.

Наприклад, злісний спеціалізований бур'ян лісових екосистем сходу Сполучених Штатів Америки (батьківщина виду та його первинний ареал) – еректитес нечуйвітролистий (*Erechtites hieracifolius*) був вперше знайдений в Україні про-

фесором В.І. Комендаром у 1956 р. у Карпатах. І більше цей вид не відмічався у нашій країні аж до 2005 р., коли кілька локалітетів його були знайдені нами у ДП «Лугинське лісове господарство» та ДП «Смільчинське лісове господарство» Житомирської області. Але визначили ми цей вид лише у 2010 р. При цьому вже кількість локалітетів виду, які ми продовжували знаходити на Житомирщині, стрімко зростала, і нині досягла близько 50 – у більшості лісогосподарських підприємств області.

Найбільші популяції еректитесу нечуйвітролистого нині відомі у ДП «Лугинське ЛГ», ДП «Смільчинське ЛГ»,

ДП «Словечанське ЛГ», ДП «Малинське ЛГ», ДП «Житомирське ЛГ», ДП «Баранівське ЛМГ» та Поліському природному заповіднику.

Звідки ж потрапив еректитес в Україну? На нашу думку – з країн Західної Європи, де він був відомий значно раніше. Зокрема, на кордоні сучасної Угорщини та України цей вид відомий приблизно з 1910 р. А далі він пішов на схід – вже по території України. Нині головним шляхом його поширення є автомагістраль Київ-Ковель, всі узбіччя якої у межах лісових масивів вже заросли еректитесом.

Чим небезпечний еректитес нечуйвітролистий для лісового господарства? Невже трав'яний, відносно невисокий вид може завдати лісам істотної шкоди? Виявляється – може!

На батьківщині цього виду у Північній Америці його назва – fireweed – бур'ян пожеж. І справді, найбільш бурхливо цей вид розвивається на площах, пройдених лісовими пожежами.

Другим біотопом, де він зростає у великій кількості, є зруби та лісові культури молодшого віку. Особливо небезпечний еректитес нечуйвітролистий – у відносно багатих лісорослинних умовах вологих сугрудів (С₃), рідше – вологих суборів (В₃) – в екологічних умовах, близьких до умов його зростання на далекій батьківщині.

На зрубках та у лісових культурах молодшого віку (1-4 роки) еректитес бурхливо розвивається. Його проективне покриття може сягати 50 і більше відсотків, а висота – близько 1 м. В умовах, коли на суцільному зрубі створені лісові культури, еректитес активно конкурує з саджанцями або сіянцями дерев-

них порід за головні елементи живлення, тим самим істотно пригнічуючи ріст створених людиною лісових культур. Саме тому на сході Сполучених Штатів Америки лісівники активно вивчають біологію цього виду – з метою боротьби з ним, адже він завдає відчутну шкоду, особливо дубовим лісам при лісовідновленні. В Україні ситуація стає загрозливою, але, попри все, навіть проблема така не піднімається. Проте вона, на жаль, є.

Кілька слів про деякі екологічні та біологічні особливості еректитеса нечуйвітролистого. Це – трав'яний однорічник, дає насіння в середньому до 30 тис. шт. на одну рослину. Насіння летюче завдяки довгому чубку невагомим білим волосків, саме тому воно легко переноситься вітром на значні відстані. Особливо важливим є те, що цей вид активно займає «вітрові коридори» для свого поширення – автомагістралі та рідше – залізничні шляхи. А звідси він поширюється вже у радіальному напрямку з кожного локалітету. Також істотною екологічною особливістю цього виду є те, що його насіння ніби містить годинниковий механізм: поступового проростання насіння – протягом 15-30 років, що є запорукою збереження виду навіть у несприятливих умовах. Як і багато інших представників родини айстрових (складноцвітих), дощова та холодна погода істотно не зменшує кількість насіння рослини, адже в таких умовах вона навіть не відкриває кошика, а в неї відбувається самозапилення квіток.

Таким чином, боротьба з цим видом значно ускладнена. Крім того, як і багато інших адвентивних видів, еректитес не має біологічних ворогів або конкурентів у вторинному ареалі в Україні. Тобто практично відсутні види, які ним живляться і які можна використати для біологічної боротьби з метою його контролю. До того ж цей вид є досить отруйним, містить алкалоїди сенеціоніни, і, за даними Європейської організації охорони рослин, потребує особливої уваги та контролю у країнах континенту.

Виправдовуючи свою назву, на Житомирщині еректитес найбільш бурхливо розвивається на місцях колишніх лісових пожеж. Так, наприклад, у Поліському природному заповіднику на місці значної верхової пожежі 2009 р. (Копищанське лісництво) утворилися суцільні зарості цього виду, висотою до 2 м на горільнику, а у вересні 2011 р. вся земля була вкрита суцільним килимом його білого, як сніг, насіння, що свідчить про формування на цих ділянках довготривалого банку насіння цього виду у ґрунті. Цікаво, що наші детальні спостереження, проведені в осередках масового поширення еректитеса у згаданому горільнику, засвідчили майже повну відсутність тут сходів деревних порід – внаслідок значної конкуренції з боку еректитеса.

Іншим небезпечним впливом цього виду на підріст та сіянці деревних порід є алелопатична взаємодія отруйних кореневих виділень еректитеса та коренів деревних порід. Американські вчені навели експериментальні дані про згадану взаємодію. За їхніми даними, еректитес біохімічно пригнічує ріст та розвиток сіянців дуба. Таким чином, цей вид істотно затримує лісовідновлення та утруднює лісорозведення!

Постає закономірне питання: що ж робити з еректитесом у лісовому господарстві та з іншими адвентивними, заносними видами? Відповідь одна: ретельно їх вивчати з метою боротьби з ними. Ми можемо навести приклади десятків адвентивних видів рослин, частина з яких є важливими з погляду шкоди нашому лісовому господарству. Серед них в першу чергу слід назвати такі види, як золотушник канадський (*Solidago canadensis*) та золотушник пізній (*Solidago serotinus*), ірга овальна (*Amelanchier ovalis*) та ірга

гострокінцева (*Amelanchier spicata*) та ін. Перераховані вище види вже нині місцями вийшли з-під контролю людини і завдають значної шкоди господарству, причому масштаби цієї шкоди навіть не усвідомлюються ні практиками-лісівниками, ні вченими-лісознавцями. Тим не менше, на основі аналізу даних

зарубіжної наукової літератури можемо впевнено констатувати, що гігантські золотушники суттєво інгібують ріст та розвиток лісових культур, а види ірги, розвиваючись у підліску масово, надзвичайно згубно впливають на біорізноманіття лісів, зумовлюючи збіднення аборигенних лісових видів в Україні.

Підбиваючи підсумки, можемо констатувати, що проблема адвентивних видів у лісовому господарстві Житомирщини та України в цілому існує, і вона вимагає особливої уваги. І останнє: оскільки у випадку адвентивних видів ми маємо справу з біологічними об'єктами, які розмножуються у геометричній прогресії, затримка з прийняттям активних заходів проти них дорого коштує, і чим далі, тим коштуватиме більше. Настав час активних дій. Вирішення порушеної у статті проблеми можливе лише за умови тісної співпраці науковців та спеціалістів лісгосподарських підприємств.

Олександр ОРЛОВ,
кандидат біологічних наук, старший науковий співробітник, завідувач лабораторією,
Олександр ТАРАСЕВИЧ,
кандидат сільськогосподарських наук, директор Поліського філіалу УкрНДІЛГА

Призначено нового директора Поліської філії Українського науково-дослідного інституту лісового господарства і агролісомеліорації. Віднині її роботою керує кандидат сільськогосподарських наук Олександр Тарасевич.

У Народицькому спецлісгоспі розпочала роботу шишкосушарка. Новобудові лісівники раді. Адже до нинішньої весни насіннєвий матеріал доводилося завозити з інших господарств. Директор лісгоспу Руслан Бондарчук подякував колегам-сусідам за багаторічну допомогу. Як мінімум 107 кілограмів насіння сосни тепер народичани щороку готуватимуть до висіву самостійно.

Малинський лісотехнічний коледж отримав ліцензію на право підготовки молодших спеціалістів за новими напрямками та спеціальностями:

- галузь знань 0801 Геодезія та землеустрій, спеціальність 5.08010102 Землепорядкування, ліцензований обсяг – 50 осіб;
- галузь знань 0901 Сільське господарство і лісництво, спеціальність 5.09010302 Мисливське господарство, ліцензований обсяг – 50 осіб.

У рамках Проекту Європейського Союзу «Включення питань змін клімату в управління вразливими екосистемами: природно-заповідні території Полісся, Україна» в Поліському природному заповіднику вкотре побували французькі вчені з Національного природного парку «Піренеї». Цього разу йшлося про проблеми відновлення і поширення вересових пустищ. Зокрема, наголошувалося на важливості посилення просвітницької роботи.

У Слобідському лісництві ДП «Малинське лісове господарство» розпочато створення дендропарку, повідомив головний лісничий лісгоспу Василь Маєвський. Площа майбутньої зеленої перлини – 1 гектар. Роботи розплановано на тривалий час, адже тут передбачається прижити немало нових, досі не поширених на Поліссі порід дерев.

Будівництво вольєра для диких свиней розпочато в ДП «Білокорвицьке лісове господарство». На площі 70,5 гектара в мисливських угіддях Білокорвицького лісгоспу розводитимуть диких кабанів, щоб збільшити їх чисельність у мисливських угіддях свого підприємства, а згодом реалізовувати іншим для розведення.

Офіс ДП «Городницьке лісове господарство» межує з пам'яткою садово-паркового мистецтва «Городницький парк». Старовинні алеї ясенів та ялинок стараннями лісівників нинішнього року доповнено новою алеєю – модрин.

ВОВК ЯК ПРИВІД УЧИТИСЯ ДІАЛОГУ

У № 1(12) 2012 «Лісового вісника Житомирщини» у замітці «Вовки – уже не «шкідливий» вид» йшлося про робоче засідання в Києві спеціалістів з природоохоронної справи, на якому обговорювалася необхідність вивести вовка з переліку «шкідливих» видів з усіма наслідками, що випливають з цього рішення. Висловити свій погляд на проблему ми попросили відомого теріолога Сергія Жилу.

Вовча тема завжди була цікавою для пересічного читача і затребуваною в засобах масової інформації.

Вовк цікавий не тільки як біологічний вид, але і як сакральний об'єкт. Нині ситуація з вовком в Україні критична з причини різкого зростання чисельності виду в 1990-2000 рр. Вже не раз вовка відносили до шкідливих видів, з ним велася справжня війна. Та в наш час термін шкідливий вид не варто вживати, бо в природі шкідливих видів, за винятком патогенних мікроорганізмів, котрі є збудниками особливо небезпечних хвороб, не існує. Вовк в Україні є проблемним видом, чисельність якого, безперечно, необхідно регулювати.

Антимисливський рух у світі і в Україні з кожним роком стає все відчутнішим. Та наскільки доцільний такий підхід? Хто буде охороняти тварин від браконьєрів?! В роки Першої і Другої світових воєн, коли у суспільства не було вільного часу займатись мисливським господарством і достатньої кількості мисливської зброї для полювань, вовків було багато, а ситуація з охороною копитних, особливо лося, перетворилася на катастрофічну. В Україні багато разів у межах окремих районів чи й навіть областей заборонялось офіційне полювання. І така практика теж не призвела до позитивних зрушень.

Тому перш, ніж приймати такі рішення, необхідно ретельно проаналізувати очікувані наслідки. В нинішній ситуації Україна втрачає кадри мисливського господарства. Галузі, на мій погляд, загрожує розвал. І в зв'язку з цим насамперед слід застерегти, що збереження фауни мисливських видів як складової охорони біорізноманіття неможливе без збереження

мисливського господарства. Ніхто не заперечує, що мисливство потрібно реформувати. А щоб реформування було успішним, до цієї справи необхідно залучати фахівців. Тут недоречні галасливі звинувачення, взаємні образи, а потрібен професійний діалог.

Інформація на вовчу тематику в Інтернеті, ЗМІ і навіть у наукових статтях нині містить надто велику кількість помилкових чи суперечливих тверджень. Особливу активність виявляє директор Київського еколого-культурного центру Володимир Борейко. Але зрозуміло, що одна людина не може бути фахівцем-мис-

ливствознавцем, юристом, краєзнавцем, ботаніком, теріологом, лісоводом... Тому викладені ним ідеї гуманного ставлення до тварин, охорони рідкісних видів, збереження біорізноманіття, подолання проблем мисливського господарства – цікаві й емоційні, але не можуть розглядатися як такі, що матимуть реальні і позитивні результати. Безперечно, В. Борейко – талановита і напроцуд працююча особа, інтенсивність подачі ним різноманітної

Теріолог – спеціаліст по вовку, мисливець-вовчатник, людина-перевертень, волхв-вовкулака. Все це люди значною мірою схожі між собою.

інформації в ЗМІ просто вражає! Шкода, що подібних людей замало в наших заповідниках чи науково-дослідних установах.

Права диких тварин досить детально були викладені в традиційних екологічних знаннях наших пращурів, про них ми останнім часом призабули. Взагалі великий і цінний пласт пошанування дикої тваринки чи рослинки, нашої мисливської етнокультурної спадщини нині зостається поза нашою увагою.

Для слов'янського середовища ідея «екологічної етики» чи існування культу дикої природи зовсім не чужа. Але концепції В. Борейка щодо охорони вовка, котрі до певної міри заповнили засоби масової інформації, вважаю хибними, і, наскільки мені відомо, вони не сприймаються в українському народному

середовищі чи в науковому середовищі. Нині можна стверджувати, що ці ідеї так і залишаться у вузькому колі радикальних природоохоронних громадських організацій.

Порушувати такі питання в ЗМІ та загострювати на цьому громадську думку не завжди доцільно, бо це дискредитує весь природоохоронний рух. Науковцю завжди цікаво дискутувати з людиною, котра має відповідний фаховий рівень. Коли ж супротивник у такій полеміці використовує суто ораторські можливості, жаргон чи технології бульварної преси, то зацікавленість у професіоналів падає до нуля. Для прикладу: в книзі «Етика и практика охраны биоразнообразия» наведено дані про те, що в Україні залишилося всього 1 тис. вовків. Цікаво було б прочитати хто і коли з ультразвукових обліків вовка в Україні, хто в них був задіяний та які при цьому використовувались методики?

Старі листки щоденника. Гортаючи старі поживклі листки щоденника, я інколи сам собі дивуюсь. Невже все це було насправді зі мною? Я вдячний вовкам за те, що вони завжди були для мене цікавими. Любов взагалі і в тому числі до вовків, кажуть, здатна творити чудеса. Слова банальні, але правдиві. Ці звірі завжди надавали енергію для творчості поетам, письменникам та й простим лісовим жителям.

Зустріч з цим хижаком на лісовій стежці в сутінках лишається в пам'яті на все життя. Старі звичаї веліли обов'язково привітатись з вовком: «Здоров був, Вовче-Брате!..»

Де ви, допитливі натуралісти? Невже Україна стала такою бідною на справжніх вовчатників? Спробуйте і ви зробити крок назустріч вовкам... Зібрати рюк-

зак. Вийти на вовчі сліди і сказати древнє як світ вітання-замовляння, як це робили наші предки-слов'яни: «Здоров будь, Вовче-Брате. Це я, двонога людина – твій одвічний ворог. Я тебе люблю. Ти сильний і красивий. Та я сильніший від тебе. Йди своєю стежкою, а я піду своєю. Хай тобі щастить!»

У вовка є своя мудрість, своя філософія. Її можна зрозуміти на рівні логіки та інтуїції. Але ваша інтуїція без проходження вами древніх ритуалів перевтілення у вовка працювати не буде. Це вже перевірено! Згадайте вислів: «Ти ще не був у вовчій шкурі». Так кажуть про людину, котра мало що в житті досягла, збагнула власним розумом. Вона не пройшла ще справжніх випробувань.

Що таке вовча інтуїція? Як поставити себе на місце вовка і навчитись думати категоріями хижака? Це не так легко, як здається на перший погляд. Якщо це вам не вдасться, то ви не зможете

ефективно працювати по цьому виду як мисливець чи науковець.

Сповідь старого вовчатника. «За вовками я з дитинства хожу, як та нітка за голкою. Першого логова, ці то кубло по нашому, я одшукав се у 1947 році, коли корові пас. Коров полішу на меньшого брата, а сам бегом по следах пробіжусь да давай нішпорить по кущах. Да так і нарівнявся на їх. Вовченят поглядев, посчитав і не забрав, бо маті всьо приказувала, що як заберу вовченятко, то старая вовчиця збесіється і всю худобу з'єсть. І нас з братом тоже з'єсть...

Я розкажу тобі те, що може й не положено... Я трохи усякого од дєда переняв, а больше сам своєю головою дійшов. За вовков що казати?... Сколькі усього за мою житку було, що на добрий десяток книжок хватить. Да кому вйоню нада. За всьо врем'я ти первий, хто мене ось так сурйозно спітав за вовков, да за старіє обичаї дєдовські... Ех, що там казати... (в дїда закапали сльози).

Вовчі слєдкі розглядєть на моху ці стежці не завсїгди удаєтьсє. То я на карачкі стану і тоди уже всьо розгляжу! Усьо дочиста! От чого вовк так добре на следах знаєтьсє? Га? (Я мовчу). Нє знаєш? Бо вйон у слєд по землє свого носа постійно штрикає! Я єто заприметів, ще колісь у молодості і давай тоже так само... Стану на карачки і розглядаю, принохуюсь. Получилось. Вовчий кубла я уже так зучився шукати... Покуль із следами не розберусь, то кубло не шукаю. Бо то всьо без пользи - наугад лазить. Там, де я з лєто в лєто брав вовчат, то всьо набагато лєгчє. Я там уже каждый кущик знаю. А колі упервой шукаєш кубло, то тоді нада ходіць і ходіць. Ногі за дєнь так змучіш, що вночи вйоні гудуть, як тії комари у лєсі...

Зустріч з цим хижаком на лісовій стежці в сутінках лишається в пам'яті на все життя. Старі звичаї веліли обов'язково привітатись з вовком: «Здоров був, Вовче-Брате!..»

Якось син привіз мене книжку про вовка. Звалась та книжечка «Вовк і його унічтоженіє». Тоненькая така. А в ей одні глупості понаписувані. З одного боку то вйон і так вродь бі, а з другого, коли так по книжному будеш за вовками ходіть, то нечого ладного не добудеш. А при-
меров, знов такі ж, нема. Ну хай бі такий, як я, примером, і написав, шо я за зіму стоки стрелів, стоки на логві забрав, стоки лет хожу за вовками і у мене булі такіє случаї. А вовків добу-
вати нада так і так. І книжка була б товстою і читаць було б шо, а то всьо-
го на два вечори і хватіло.

Я ужо в таком возрастє, шо бо-
яться нема кого, хіба одного Бога.
Я уже тільки перед їм ответ буду
держать. На наш род завжди ка-
зали, шо вовкулакі. Ну хай буде і так.
Але з людьми ми всегда по совесті
жилі. Дед мой був непростий чо-
лов'єк. Хранів на днє скрині вов-
чий хвост. Три волосінки з того хво-
ста да молитовка колішня до сход
сонця тріжди прочитання сільно
помочная на разніи случаї. Шо за молитовка? Ой тобі,
соколе, не потрібно тоє знаті. Ти должен свою молит-
ву знать од свого дєда з бабой. Вйона должна дос-
таться од предков. Моя молитовка має сілу тільки
мойому роду. Про тоє, шо ти, к примеру, вовкулака
нехто не должен знать, да людї всьоодно прознають.
Про мене всякеє гомонять. Хай гомонять. Січас уже
не страшно. А дед мой, то в тридцатїи годи виехав
сюда із свого селіща з под Коростеня. Так потрібно

було. З'єлі б тоги наш род. А так виехали свет за очи у
лес. Дед охотівся. Пчол завйов. Баба шептала, да
зеля збірала. Людям помагала. Сколькі моя бабка з
дедом добра зробілі! Людей сколькі уратовалі од
смерті, на ногі поставілі!»

Я знову чемно запитую про вовків. Знаю шо вже дід
виговорився про свої біди, історію. «Ми з дедом вовков
зналі луччей, чим людей. Шо там казаті! Почитай як себе
самого, так я знав і вувков. Мой дед, коли помірав, то
поклікав мене до себе. Я єму тоди зарок дав, шо перед
смертю обяван комусь передать вовкулацтво... Може
ще і рано об цім гомонеть, я еще лет п'ять проживу».

Сергій ЖИЛА,
директор Поліського природного заповідника.

Корисно знати

Екологи: розпочнімо боротьбу проти капканів

Заклик насамперед сто-
сується боротьби з продажем
капканів та інших браконьє-
рських засобів на ринках. Як
засвідчив досвід Білорусі та
Польщі, цей метод набагато
дієвіший, аніж виявлення бра-
коньєрського приладдя у мис-
ливських угіддях та на водой-
мах. Якщо ви знаєте місця
продажу капканів, пишіть на
сайт Київського еколога-куль-
турного центру: [http://
ecoethics.ru](http://ecoethics.ru)

Законодавче підґрунтя: 12
травня 2011 року Верховна
Рада України прийняла Закон
України №3325-VI «Про вне-
сення змін до Закону України
«Про тваринний світ» (щодо по-
силення заходів по боротьбі з
браконьєрством).

У ньому додано ст.52-1 «За-
боронені знаряддя добування
об'єктів тваринного світу». У
статті йдеться про заборону ви-
готовлення, збуту, застосування,
зберігання отруйних приманок,
колючих, капканоподібних зна-
рядь лову, електроловних сис-
тем, вибухових речовин, пташи-
ного клею, монониткових сіток,
а також інших способів, заборо-
нених законом.

Забороняються знаряддя
добування об'єктів тваринно-
го світу, що призводять до ка-
ліцтва диких тварин, їх страж-
дань та масового безконт-
рольного нищення.

До того ж, у цьому Законі ст.
53 Закону України "Про тварин-
ний світ" доповнено абзацом, в
якому йдеться про заборону вве-
зення в Україну знарядь добу-
вання об'єктів тваринного світу.

Таким чином, Україна ста-
ла сотою країною у світі, де
було заборонено застосуван-
ня капканів.

Докладніше про шкоду кап-
канів тут: [http://ecoethics.ru/
kapkan-%E2%80%93dyavolskiy-
instrument-pyitki-zhivot](http://ecoethics.ru/kapkan-%E2%80%93dyavolskiy-instrument-pyitki-zhivot)

НІ ПУХУ. НІ ПЕРА. АЛЕ ОБАЧНОСТІ

Вираз «ні пуху, ні пера» виник у середовищі мисливців. Вважалося, що при прямому побажанні (і пуху, і пера) результати полювання можна зурочити. Пера в мові мисливців означає птахи, пух – звірі. У давні часи мисливець, який вирушав на промисел, отримував це напуття, «переклад» якого приблизно такий: «Нехай твої стріли летять мимо цілі, нехай розставлені тобою капкани залишаться порожніми, так само, як і ловча яма!». На що здобувач, щоб теж не наврочити, відповідав: «До біса!».

У серпні – раніше чи пізніше – відкривається сезон полювання на пернату дичину. Про уроки попередніх сезонів, про цьогорічне різноманіття – і птахів і мисливців на них, про загальноприйняті, але все ще недостатньо засвоєні широким загалом правила поведінки на полюванні – завідувач сектором мисливського господарства обласного управління лісового та мисливського господарства Роман ЛОГВІНЧУК.

- Облік птаства на водоймищах та перельотах – справа непроста, але вже достатньо налагоджена в області. Щоправда нинішньо-

сяч – горлиці звичайної, 20 тисяч – перепілки, 76 тисяч – крижня... Щоб не продовжувати доволі великий перелік, узагальнимо: чисельність пернатой дичини в області – на рівні минулого року.

Щороку за сезон впольовується 16-20% наявної пернатой дичини. Як оцінювати цей показник? Він – у межах норми. Проте хотілося б, щоб користувачі мисливських угідь (на Житомирщині їх – 80) активніше переймали досвід громадського об'єднання «Коростишівський мисливський клуб». Там розводять пернату дичину. Фазан, приміром, випускається під постріл; а відтак це – і цікаве, чесне суперництво, і природоохоронна перевага.

Кількість тих, хто бажає полюва-

ти, рік у рік зростає. Стало модним ходити на полювання. Але ця мода, на жаль, не завжди підкріплена готовністю слідувати традиційним правилам мисливства, бажанням зяти мити, що, приміром, інструктаж при видачі

відстрільної картки – не лише формальність, а урок насамперед з твоєї власної безпеки.

Мисливець – не бракон'єр! Він знає природу – і вміє вирізнити птаха, занесеного до Червоної Книги, на якого полювання заборонено. Він вміє стримувати себе і завжди переслідуватиме ту дичину, на яку має дозвіл. Він не піддається на браваду, а щомиті буде обережним і акуратним.

Чи багато фіксується порушень? Рейдові бригади працюють на совість. Але скажу так: навіть один випадок – це вже багато.

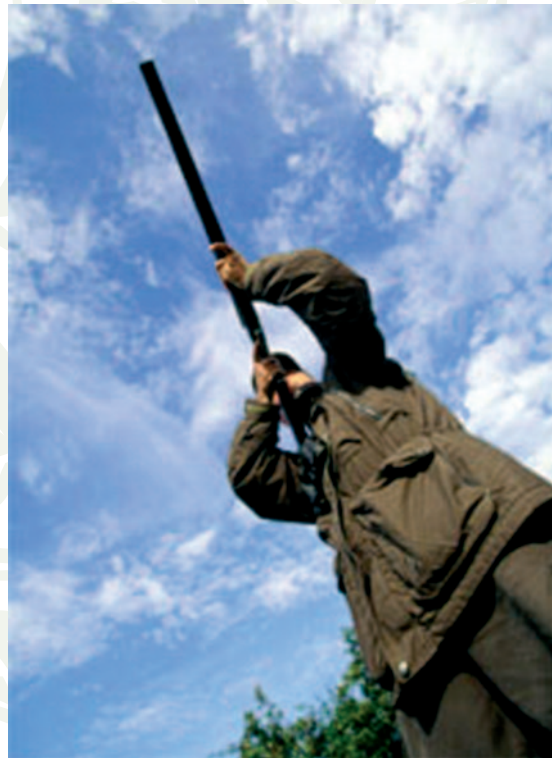
Усім, хто сьогодні збирається на полювання, не зайве нагадати:

Вивчайте і старайтеся розуміти природу.

Пам'ятайте, що дружба, в тому числі й мисливська, не вимірюється кількістю вжитого алкоголю.

Будьте уважними й обережними у поводженні зі зброєю.

У лісі, не менше, ніж деінде, треба бути культурною людиною.

го року перед нами було поставлено завдання ретельнішого розподілу по видах. Отже, перед початком сезону полювання єгерська служба зафіксувала наступне: маємо близько 39 тисяч голів бекаса, 27 тисяч – голуба припутня, 19 ти-

ГРИБИ

БУДЬМО ОБАЧНИМИ!

Гриби (лат. Fungi або Mycota) – царство живої природи, яке поєднує деякі ознаки як рослин, так і тварин.

Пізнє літо й рання осінь – час масового збирання грибів. Але сезон грибів – водночас найбільш напружений час для токсикологів. Немало жителів області побували на лікарняних ліжках через важке отруєння грибами.

Зрозуміло, що отруйні гриби – непрошені гості в наших кошиках. Отож, якщо не можемо відмовитися від грибної смакоти – навчаймося збирати гриби правильно.

- Збирайте тільки ті гриби, про які ви точно знаєте, що вони їстівні

- Гриби, що викликають сумнів, ніколи не пробуйте на смак в сирому вигляді

- Не збирайте гриби біля трас і в зонах радіаційного забруднення. Отруїтися можна і їстівними грибами, бо вони є потужним адсорбентом, а отже вбирають в себе фактори неблагополуччя тієї зони, де ростуть

- Не захоплюйтеся «тихим полюванням» у спекотну й посушли-

ву погоду. Висока температура провокує швидке старіння і розпад білків

- Ніколи не збирайте перезрілі, слизлі, прив'ялі, червиві гриби

- Будьте особливо уважними при збиранні грибів, які мають різке потовщення і кільце у верхній чи середній частині ніжки

- Зберігайте гриби не більш як 4-5 годин. Надалі їх необхідно сушити, заморожувати чи консервувати. Для приготування грибів не треба використовувати чавунний, мідний чи олов'яний посуд.

При перших симптомах отруєння необхідно якомога швидше доправити потерпілого в медичний стаціонар. При отруєнні особливо небезпечними грибами дорога кожна хвилина. Чим раніше буде видалено грибку отруту, яка ще не всмокталася шлунок і кишківник, тим більші шанси потерпілого на виживання. Поки їде викликана вами машина швидкої допомоги, необхідно терміново промити шлунок (випити 1-2 літри світло-рожевого розчину марганцівки), викликати блювоту (повторювати до «чистої води»). Потерпілому слід дати активоване вугілля, сольове проносне (2 столові ложки солі на склянку води).

ЧАС, КОЛИ РОЗКРИВАЮТЬСЯ СПОРТИВНІ ТАЛАНТИ

Ось вже впродовж десяти років, у розпал літа, лісівники нашої області мають можливість продемонструвати свою вправність не лише у суто професійній царині. Вони визначають найкращих у спорті. На базі Малинського лісотехнічного коледжу проходить обласна спартакіада серед підприємств обласного управління лісового та мисливського господарства. Традиційними тут є як перелік спортивних дисциплін – волейбол, міні-футбол, кульова стрільба та перетягування канату, так і на-кал боротьби – команди змагаються по-справжньому, по-чоловічому.

Не стала винятком і цьогогорічна спартакіада. "Це не випадково, – стверджує голова Житомирської профспілкової організації працівників лісового господарства Григорій Єнко, – адже в лісгоспах до цього ставляться серйозно. Значна підготовка здійснюється в колективах. Серед найактивніших – Радомишль, Новоград-Волинський, Баранівка. Аби виявити найкращих, змагання проводяться в самих лісгоспах."

Цього разу на обласну спартакіаду приїхали майже півтисячі учасників, що представляли 19 підприємств управління. Багаторічний учасник і капітан волейболістів Ємільчинського держлісгоспу Валерій Кузенко не приховував, що команда приїхала за перемогою, а самі змагання вважає справжнім святом. "У нас гарна молодь росте, і, повірте, спортивні змагання дуже допомагають її виховувати". До слова, в Ємільчиному цей виховний процес постійний, а не періодичний, тут проводиться першість і всередині лісгоспу, стверджує Валерій Кузенко. В результаті – чергова перемога на обласному рівні.

Серед багаторазових переможців спартакіади, що і цього разу підтвердили свій клас, – Микола Тетерук з Білорівницького держлісгоспу. Він – знаний стрілець, "хоча суперники почи-

ти на лаврах не дозволяють". Каже, бувало й таке, що доводилося перестрілку за перше місце проводити, бо до фінішу приходили з однаковим результатом декілька учасників. І не без гордості констатує: "Та найчастіше в цих змаганнях я перемагав". Зважаючи на такі результати, подумалось, що пан Микола і мисливець неабиякий. Виявилось: ні, це ще шкільне захоплення саме стрільбою, а полювати, каже, "не моє".

Головний суддя змагань Святослав Лазука відзначив, що останніми роками майстерність учасників помітно зросла. Він вважає це свідченням того, що спорт відіграє значну роль і в житті, і в роботі лісівників:

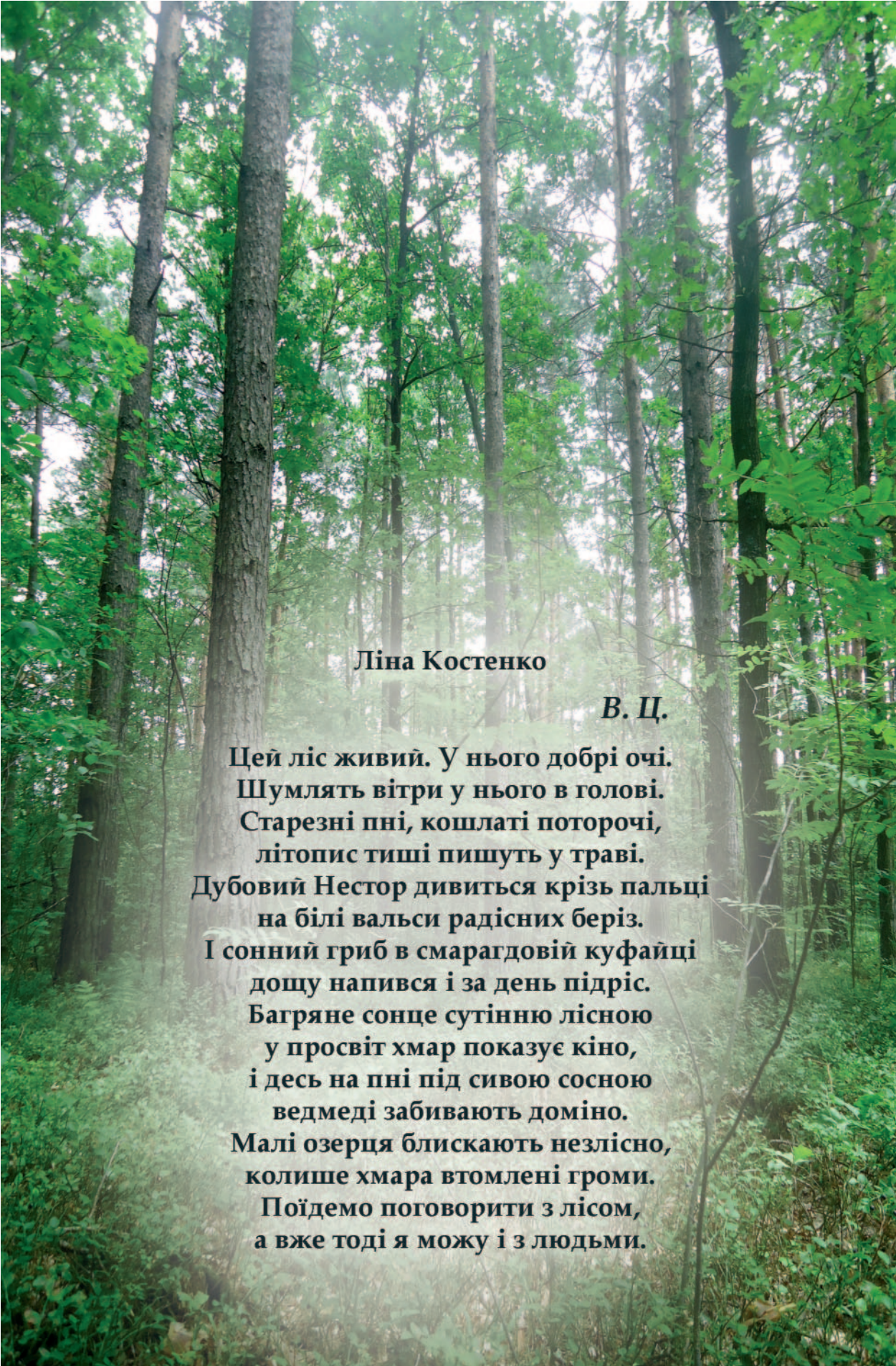
– Ці змагання потрібні для того, щоб лісівники зустрічалися не лише на роботі, а й на спортивних майданчиках, де інша атмосфера і є можливість показати свою чоловічу вправність. І ви знаєте, тут відкриваються нові спортивні зірки. Наприклад, переможцями з міні-футболу стала команда Городницького держлісгоспу. Я на цих змаганнях працюю вже п'ять років, і раніше вони навіть в призерах не були.

Зрештою, ця перемога і дозволила городницьким лісівникам на одне очко випередити команду з Малина та на два – з Народицького спецлісгоспу. Такий цьогогорічний склад п'єдесталу пошани.

Переможці та призери, окрім задоволення, отримали цінні призи: плазмовий телевізор та музичні центри. Окремий приз, імені Анатолія Васильчука, за волю до перемоги дістався команді Олевського держлісгоспу.

Мине трохи менше року, і всі вони зберуться в Малині знову, аби підтвердити невідповідність своїх перемог. Але й решта учасників приїдуть не просто "номер відбуди". Тож знову буде на що подивитися і за кого повболівати.

Олена МАЙДАНОВИЧ.

Ліна Костенко

В. Ц.

Цей ліс живий. У нього добрі очі.
Шумлять вітри у нього в голові.
Старезні пні, кошлаті поторочі,
літопис тиші пишуть у траві.
Дубовий Нестор дивиться крізь пальці
на білі вальси радісних беріз.
І сонний гриб в смарагдовій куфайці
дощу напився і за день підріс.
Багряне сонце сутінню лісною
у просвіт хмар показує кіно,
і десь на пні під сивою сосною
ведмеді забивають доміно.
Малі озерця блискають незлісно,
колише хмара втомлені громи.
Поїдемо поговорити з лісом,
а вже тоді я можу і з людьми.

